

STORA TUNA KYRKA

Borlänge Tuna Prostgård 1:3; Stora Tuna församling; Borlänge kommun; Dalarnas län

Stora Tuna kyrka sedd från söder (äldre bild)

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Stora Tuna ligger i det mest fornlämningstätta området längs Dalälvens lopp. Platsens betydelse kom att bestå genom århundraden. Kyrkbacken vid Stora Tuna blev från och med 1358 mötesplatsen för "Tuna ting" och medeltida källor anger även förekomsten av en kungsgård. Socknen omnämns först 1325, den kom till sin yta att länge omfatta större delen av bygderna runt omkring, från Stora Skedvi till Aspeboda, Gustaf, Silvberg upp till Gagnef. Den bördiga och ekonomiskt välmående Tunabygden utvecklade sig under senmedeltid till Dalarnas religiösa och politiska centrum. Under två perioder (1557-1568, 1607-1608) var Stora Tuna säte för Dala stift. Stora Tunas inflytande avtog så småningom, men förblev betydande fram till början av 1800-talet.

Nuvarande kyrka byggdes över grunden av en äldre stenkyrka som troligen tillkom under 1200-talet. De äldsta delarna av nuvarande kyrka (långhus, kor och sakristia) anses härstamma från 1400-talets andra hälft (Bonnier). Byggnaden var ursprungligen oputsad med murverk av gråsten och inslag av tegel. Tornet tillkom i mitten på 1500-talet, men efter en brand uppfördes år 1610 en ny spira. Under resten av 1600-talet genomfördes förändringar huvudsakligen invändigt, men under perioden utvidgades även fönsteröppningarna. Under 1700-talet förändrades inredningen på nytt medan sakristian byggdes om. På 1800-talet drabbades kyrkan igen av en eldsvåda; taken omlades och tornet fick då ett provisoriskt tak. Före branden var spiran täckt med kopparplåt och långhuset med takspån, vilket var det ursprungliga utförandet. Efter branden 1807 ersattes kopparplåten med järnplåt. Några år senare revs vapenhuset på södra långsidan. År 1914 påbörjades en omfattande restaurering av kyrkan, efter ritningar av Axel Lindgren. Taken och tornspiran ombyggdes och förändrades, även portaler och dörrar ändrades. Invändigt avlägsnades de övre sidoläktarna medan en ny läktare uppfördes framför gapskullen. Del av inredningen förnyades och golvet lades om medan sakristian ombyggdes m.m. Det är dessa åtgärder som både utvändigt och invändigt, till betydande del, präglar kyrkan i dag. Även 1960-talets förnyelse har på ett betydande sätt påverkat inredningen av kyrkorummet och sakristian; bl.a. revs de nedre sidoläktarna.

Kyrkomiljön

Genom sitt strategiska läge mellan övre Dalarna och Bergslagen har platsen i alla tider varit en knutpunkt för viktiga kommunikationsleder över land och vatten. Därmed blev Tuna en mötes- och samlingsplats i många avseenden. Under såväl äldre som modern tid har området präglats av industriell verksamhet, gruvsdrift och bergsbruk. Stora Tuna kyrka ligger sex kilometer söder om Borlänges centrum, och numera flätas det traditionella och uråldriga odlingslandskapet samman med industrier och bostadsområden. Strax norr om kyrkan rinner Tunaån och den gamla landsvägen löper förbi strax utanför kyrkan i väst. I öster ligger den nya riksvägen, som också utgör gräns för den nya kyrkogården. Ett par kilometer öster om kyrkan rinner Dalälven. Kyrkan är uppförd i ett öppet slättlandskap där byggnadens monumentala siluett dominerar den kringliggande bygden.

I anslutning till kyrkan består ett flertal byggnader från olika perioder med anknytning till den forna kyrkbyn. Bland dessa kan nämnas prästgård, klockargård, vaktmästarbostad, kommunalhus och kyrkskola.

Övrigt

På kyrkvallen restes år 1882 en minnessten över Johan Olof Wallin - "Davidsharpan i Norden"- som föddes i Skomsarby 1779.

Öster om kyrkan står monumentet "Bruten våg", som restes till minnet av de 48 personer från Dalarna som följde fartyget Estonia i djupet.

Övriga byggnader

Stora Tuna prostgård är belägen ca 200 meter nordost om kyrkan och sammanbunden med denna genom en planterad allé. Den omfattar boningshus och två flyglar; söder om kyrkoherdebostället ligger ekonomibyggnader uppförda på 1970-talet för kyrkogårdsförvaltningens räkning. Ursprungligen omfattade gården ett mycket större antal byggnader, år 1725 redovisas ett fyrtio-tal. Nuvarande boningshus flyttades 1703 hit från Ornäs. Huset fick i stort sitt nuvarande utseende 1870, men har sedan dess genomgått flera förändringar. Byggnaden inrymmer numera bostad i övervåningen och expedition och samlingslokaler i bottenvåningen. Flyglarna anges härstamma från 1700-talet. Stora Tuna prostgård bedöms vara en av stiftets ansenligaste. Även trädgården och större delen av ekonomibyggnaderna anses vara av byggnadshistoriskt intresse. (Se Prästgårdsinventering: 1976, 1993)

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården

Stora Tuna omgärdas av en omfattande kyrkogårdsanläggning som tillkommit och utvidgats i flera etapper; norr, öster och söder om kyrkan. Den medeltida kyrkogården utvidgades först mot norr och väster, delvis på bekostnad av kyrkvallen. Den äldsta delen, som är anlagd på kyrkotomten, inhägnades 1860. I norr har den en låg kallmur av kluven gråsten, på övriga sidor ett gjutet järnstaket på gråstensgrund. Ingångarna har järngrindar upphängda på gjutjärnsstolpar. Längs med inhägnaden har björkar planteras.

Den största utvidgningen har skett i flera etapper mot söder, där gravkvarteren indelats genom alléer i regelbundna tomter. Denna del är omringad av järnstaket med stenstolpar vid ingångarna. Södra kyrkogården avgränsas i norr och öster av planterade alléer. Stora utvidgningar av kyrkogården har även skett i norr och öster, där även minneslund anlagts.

Ett flertal mindre byggnader av skilda slag har förekommit i anslutning till den äldre kyrkogården. Av dessa består endast ett vitputsat bårhus från 1870-talet, strax nordväst om kyrkan.

Kyrkan

Stora Tuna Kyrka är en treskeppig hallkyrka, till stilen sengotisk beträffande de murade strukturerna. I sin ursprungliga sena 1400-talsgestaltning med tegelornamentik var den av nordisk-baltisk karaktär. Sidoskeppen har en fortsättning i öster som bildar koromgång kring högaltaret, koret har en polygonal avslutning. I väster finns ett tillbyggt torn (1550) och i norr en sakristia som är samtida med långhuset (1400-tal). Till sakristian hör ett litet tillbyggt gravkor från 1750-talet.

Utöver västporten finns två ingångar i söder; en port på norra långsidan igenmurades på 1910-talet. Västra porten på södra långsidan hade ursprungligen ett vapenhus (troligen samtida med långhuset) som revs 1810.

Till större del har dock kyrkan behållit sin ursprungliga planlösning. Stora Tuna kyrkas gestaltning följer de stora katedralernas byggnadsschema och skiljer sig markant från samtida sockenkyrkor.

Stora Tuna kyrka från nordväst, före restaureringen 1914-1915

Kyrkan från sydöst, efter restaureringen och med nya spiran

Exteriör

Byggnaden är till största del murad i gråsten, murkrön, västgavel, dörr- och fönsteromfattningar är emellertid utförda i tegel. Långhusets fasader och koret har kraftiga strävpelare men saknar sockel. Kyrkans murverk är numera putsade och avfärgade i vitt, en följd av 1910-talets restaurering. Tornet, långsidorna och gavlarna har i sina övre delar dekorativa friser av tegelmönster. Tornet som är uppfört omkring 1550 är sammanbyggt med långhusets västra gavel. Det har strävpelare i hörn, rundbågig fönsteröppning över västra portalen, två ljudöppningar på varje sida i höjd med klockkammaren och numera över dessa tornur på varje sida. Takfoten under spiran är kraftigt profilerad och bärs av konsoler. Kyrkans ursprungliga spira eldhärjades redan år 1590. En ny spira restes år 1610 på resterna av murarna (ett gesällprov av holländarna Hubert och Gerhard de Beche, som senare även uppförde tornspiror för både Uppsala domkyrka och Tyska kyrkan i Stockholm). Spiran antändes på nytt av blixten både 1664 och 1807, då även klockorna gick till spillo och långhusets tak drabbades. Efter denna olycka uppfördes ett provisoriskt tak som bestod fram till den stora restaureringen av kyrkan 1914, då nuvarande spira tillkom. Även långhusets tak ombyggdes helt samtidigt; resningen, skifferbeläggningen och den kopparklädda takryttaren härstammar från denna restaurering. Långhusets tak har ett förhöjt mittparti och avvalmning över det polygonala koret.

Kyrkan hade ursprungligen mindre fönsteröppningar. År 1669 inleddes utvidgningen av fönstren till deras nuvarande storlek, åtgärder som slutfördes under 1700-talet. Till viss del insattes nya fönster under 1910-talet. Samtidigt ändrades kyrkans portaler som samtidigt fick nya dörrar. Västra portalen, på södra långsidan, skymdes ursprungligen av ett vapenhus som revs på

1810-talet. Portalen är gotisk till sin stil men utgör en rekonstruktion från 1910-talet. Korportalen, på södra långsidan, ombyggdes och fick sitt yttre vindfång under samma period. Även tornets portal har fått sin nuvarande utformning i samband med 1910-talets restaurering. Sakristian, på norra korsidan, härstammar från 1700-talet. Gravkoret på dess östra sida är från mitten av samma sekel. Sakristian är dock ytterligare ombyggd på 1910-talet. Det valmade taket är täckt med skiffer, som långhuset. Sakristian har ytterdörrar med utbyggda vindfång i väster och öster samt fönster i norr och väster.

Interiör

Kyrkorummet utgörs av en treskeppig hallkyrka vars byggnadsstil är sengotisk. Kyrkorummet är helt övervälvat; mittskeppet med stjärnvalv, sidoskeppen och koromgången med åttadelade ribbvalv. Två pelarrader, var och en bestående av fem åttkantiga kolonner, åtskiljer mittskeppet från sidoskeppen.

Kyrkans sidoskepp och koromgång bildar en sammanhängande processionsgång med tolv invigningskors (1469) målade längs med de yttre väggarna. Långhuset och koret är vitputsade, tegelpelarna var dock ursprungligen oputsade. Kalkmålningar förekommer på valvribborna. I östra koromgångens valv finns en figurgrupp.

Långhusets fönsteröppningar har utvidgats i flera etapper, med början 1651 och senast efter branden 1807. De har därefter fått träramar med spröjsverk av bly med katedralglas och glas-målningar i vissa rutor.

Kyrkorummets golv förnyades mellan 1676-1680. Bänkkvarteren fick tegelgolv medan gångarna, sakristian och vapenhuset täcktes med täljsten. I samband med 1917-års restaurering förnyades golven åter. Gångarna och koret täcktes med stenhällar, bänkkvarteren med förhöjda plankgolv, vapenhuset med tegel och sakristian med trägolv på cementplatta.

Långhusets västra gavel utgjorde fram till 1550 (tornets tillkomst) kyrkans västra fasad och huvudentré. Den är därför påkostad i sitt utförande med en rik tegelornamentik och inmurade

figurer av helgongestalter, sannolikt föreställande S:t Olov och S:t Erik. Över portalen finns en spetsbågig fönsteröppning samt en blindering i form av ett rosettfönster, portalen är något förskjutet åt söder i förhållande till fönsteröppningarnas axel.

Sakristian är en vitrappad sal täckt av låga kryssvalv. Den har genomgått ett flertal ombyggnationer; på 1700-talet då gravkoret tillkom och gapskullen revs, på 1910-talet och slutligen 1968 då den invändigt fick sin nuvarande karaktär. Järndörren till gravkoret anges vara kyrkans äldsta, men stod ursprungligen på annan plats. Fönstren i sakristian har äldre innerluckor.

Kyrkans interiör har förändras påtagligt genom flera restaureringar; i synnerhet 1914-1917 då de övre sidoläktarna revs samt 1968 då även de nedre sidoläktarna samt del av västläktaren avlägsnades. Kyrkan har numera endast två kvarstående läktare, orgelläktaren i väster samt en ny läktare från 1910-talet i koret, i anslutning till den forna gapskullen.

Inredning och inventarier

Kyrkans mäktiga triumfkrucifix är placerat centralt i mittgången. Ändplattorna pryds av medaljonger med bilder av de fyra evangelistsymbolerna. Själva Kristusgestalten (ca 2 m hög) präglas av såväl medeltida som renässansmässiga stildrag. En anonym träsnidare, benämnd Stora Tuna-mästaren, anses vara skaparen till krucifixet som troligen utfördes i början av 1500-talet.

Altarets stomme är av tegel och bakre delen består av det gamla korskranket. Främre delen här rör från 1700-talet då koret ombyggdes men den ommurades på 1910-talet. Altarets framstycke är ett Stockholmsarbete från 1723 utfört av Sven Sandell som även svarat för altartavlans ramverk. Framstycket utgörs av marmorerade träspeglar med förgylld ornamentik.

Den monumentala altartavlan är en kopia av en målning utförd år 1695, av hovmålaren David Klöcker Ehrenstrahl. Tavlan inköptes 1705, ursprungligen till Grangärde kyrka och uppsattes inte förrän 1717. Den kom att ersätta ett medeltida altarskåp som flyttades till Amsbergs kapell. Altartavlan återger korsfästelsen i högbarockens dekorativa och illusionistiska stil. Tavlans ramverk, som tillkom 1723, utfördes av bildhuggaren Sven Sandell från Stockholm.

Nummertavlorna som hänger på mittskeppets pelare har utsmyckade och förgyllda ramar. De dateras till 1732.

Den magnifika predikstolen från 1757 har lånat sitt formspråk från såväl barocken som rokokons stilar. Den är utförd av Johan Ljungh som kring mitten av 1700-talet tjänstgjorde som ornamentsbildhuggare på Stockholms slott.

På södra sidan, intill östra porten, står numera kyrkans dopfunt. Den är senmedeltida och utförd i uppländsk kalksten.

Kyrkans bänkkvarter är slutna, de har dörrar och raka överstycken. Till största del bör bänkinredningen härstamma från 1670-talet, men den har dock genomgått ett antal ändringar och förflyttningar under åren, senast på 1910-talet. Bänkinredningen övermålades i brunrött i samband med 1968-års restaurering.

Bland kyrkans övriga betydande inventarier kan även nämnas fyra ljuskronor av mässing, alla från Skultuna, som anskaffades mellan 1651 och 1680. Övriga är 1900-tals stilkopior.

I samband med ombyggnaden av tornet, i början på 1800-talet, uppfördes nya läktare i väster, varav den översta var avsedd för huvudorgeln som flyttades från koret. På 1870-talet borttogs övre läktaren och den nya orgeln placerades på nedre läktaren som tidigare varit avsedd för församlingen. I samband med upprustningen av kyrkan på 1960-talet uppfördes en helt ny orgel med ny fasad. Samtidigt ombyggdes läktaren medan olika utrymmen inreddes under denna.

Kyrkans första kända orgel omnämns 1618, den anges senare omfatta 18 stämmor och vara placerad i koret. En ny orgel tillkom 1670 men år 1698 flyttades orgelverket från koret till en särskild läktare i väster. Ett helt nytt verk med ny fasad tillkom i början av 1800-talet, upphovsmännen anses ha varit Söderström och Nordqvist. Denna orgel ersattes 1875 av en helt ny om 21 stämmor som uppfördes av Åkerman & Lund. Den fick ny fasad och placerades på nuvarande läktare i väster. Förändringen innebar att övre läktaren, ursprungligen orgelläktaren, troligen revs i samband med detta. Vid kyrkans restaurering på 1910-talet ombyggdes orgeln av Magnusson samtidigt som den försågs med helt ny fasad ritad av arkitekt Axel Lindegren, som ansvarade för kyrkans restaurering.

Dagens huvudorgel, med 43 stämmor, tillkom 1968 och är byggd av Magnussons Orgelbyggeri i Mölnlycke, fasaden är samtida. I samband med detta ombyggdes även själva läktaren. Den två år äldre kororgeln, som är placerad till höger om altaret, har samma leverantör.

Kyrkklockorna anges 1623 ha varit tre till antalet, numera finns fyra namngivna klockor; ”Storklockan” som väger hela 4,7 ton, ”Mellanklockan”, ”Lillklockan” och den yngsta ”Holjansklockan”. Kyrkans ursprungliga klockor gick förlorade i branden 1807, de är därför samtliga gjutna eller omgjutna därefter.

I koromgången står flera gravhällar (1600- och 1700-tal) uppställda mot väggarna. Golvet bakom koret består till större del av ett stort antal infällda gravstenar, som flyttats dit från olika platser i kyrkan i samband med golvrenoveringen 1917.

Övriga upplysningar

Kyrkans ursprungliga altarskåp och predikstol är numera uppsatta i Amsbergs kapell, dit de flyttades 1757 respektive 1759. Delar av den äldre inredningen förvaras i kyrktornet.

KULTURHISTORISK KARAKTERISTIK OCH BEDÖMNING

Stora Tuna kyrka är ett av Dalarnas yppersta byggnadsverk och en av landets största landsbygdskyrkor. Till storlek och komplexitet är kyrkan överväldigande. Stora Tunas gestaltning följer de stora katedralernas byggnadsschema och skiljer sig markant från samtida sockenkyrkor. Sidoskeppen fortsätter som en omgång runt högaltaret. Stora Tuna hör till gruppen av kyrkor som förekommer i ett stråk genom södra Dalarna och Bergslagen, efter Dalälvens dalgång fram till Siljansbygden. Dessa kyrkor utmärker sig genom bl.a. sin rika tegelornamentik och sina utsmyckande figurer (gubbar) i valv och fasader. Sakristierna har oftast haft två våningar, den övre med en öppen läktare mot koret s.k. gapskulle.

Stora Tunas senmedeltida skepnad är välbevarad såväl beträffande planformen som byggnadsstrukturen, men byggnaden präglas även av åtgärder som utförts under följande århundraden. Bland förändringarna som inverkat på kyrkans karaktär kan nämnas utvidgningen av fönsteröppningarna under 1600- och 1700-talen och i synnerhet Axel Lindgrens genomgripande förnyelse på 1910-talet. Det är följderna av denna restaurering som ännu i betydande grad präglar kyrkans nuvarande karaktär särskilt utvändigt. Till 1910-talet hör bl.a. tornspiran, långhusets takform och skifferbeläggning samt den höga takryttaren över koret.

Invändigt är kyrkans ursprungliga inre arkitektur och karaktär till största del bevarad, trots ändringar i bl.a. den fasta inredningen. Störst inverkan på den inre karaktären har borttagningen av läktare, ändringar i bänkinredningen, omläggningen av golven samt fönsterutvidgningen haft. Kyrkan har praktfulla inredningar och inventarier, bland dessa utmärker sig den ovanlig påkostade predikstolen från 1754, den monumentala altartavlan med sitt ramverk från början av 1700-talet samt det medeltida triumfkrucifixet som anses vara ett av de största i landet. Triumfkrucifixet och dopfunten hör till de äldsta inventarierna.

Genom sitt strategiska läge och sin storlek utgör kyrkan ett riktmärke och ett betydande inslag i såväl det historiska som det fysiska landskapet.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön

- **Kyrkans sengotiska arkitektur såväl utvändigt som invändigt**
- **Den för Dalarna unika omgången kring högaltaret**
- **Kyrkans praktfulla äldre inventarier och inredningar som ypperliga exempel på kyrkligt konsthantverk fr. olika perioder; bl.a. triumfkrucifixet, altartavlan med sin inramning och predikstolen**
- **Axel Lindgrens restaurering och ombyggnad (1910-talet) som präglar starkt kyrkans nuvarande karaktär, såväl ut- som invändigt**
- **Av betydande byggnadshistoriskt värde och naturlig del av den ursprungliga kyrkomiljön: Prästgården med tillhörande byggnader, park, och alléer, även bebyggelsen vid klockargården samt bårhuset väster om kyrkan**
- **Den äldsta delen av kyrkogården, i synnerhet allmänna varven, krattade inramade gravar, äldre eller säregna gravmonument**

Källor och litteratur

- Ahlberg, Hakon. 1996. *Dalarnas kyrkor i ord och bild*.
Bonnier, Ann-Catherine. 2004. *Opublicerade uppgifter*
Hanspers, Oscar. 1969. *Stora Tuna kyrka, 1469-1969 – en jubileumsskrift*
Kulturmiljöprogram, Borlänge kommun. Rapport 11, 2001
Kyrkogårdsinventering – Stora Tuna. Omkr. 1990
Kyrkoinventarier 1547. Julbok, Västerås stift, 1939:11
Landgren, Sonja. 1982. *Stora Tuna Kyrka*
Landgren, Sonja. 1975. *Triumfkrucifixet i stora Tuna kyrka*
Prästgårdsinventering m. skyddsföreskrifter. 1994. Västerås stift
Sjögren, Josef. 1952. *Orgelverken i Västerås stift*.
Stora Tuna. 1932. Sveriges Kyrkor. bd I:3, vol 37
Stora Tuna kyrka 1200-1917. Minnesskrift över Stora Tuna kyrkas restaurering, 1914-1917
Stora Tuna kyrka. Julbok, Västerås stift, 1917:59
Stora Tuna kyrka, triumfkrucifixet. Julbok, Västerås stift, 1917:57

Övriga uppgifter:

Inventeringsdatum: 2004-03-23 Fältinventering: Jean-Paul Darphin
Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Jean-Paul Darphin, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift
Rapportsammanställning och foto: Jean-Paul Darphin
Färdigställd: 2005-06-09

Tuna Prostgård 1:3

Händelser: Kronologisk förteckning

År	Händelse	Källa
1200-talet o.d.ä.	En första stenkyrka uppförs på platsen. Murdelar består under nuvarande korpartiet	Ahlberg, 1996
1400-talets andra hälft	Långhus, kor, sakristia uppförs. Äldre murpartier fr. äldre byggnad ingår. Invigning 1469	Ahlberg, 1996; Bonnier, 2005
1550-	Tornet uppförs omkring 1550.	RAÄ/BBR
1591	Brand, spiran eldhärjas.	Ahlberg, 1996 Hanspers, 1969
1610	Ny spira uppförs år 1610, arbeten utförs av vallonerna Hubert & Gerard de Besche.	Ahlberg, 1996 Hanspers, 1969
1618	En orgel installeras i koret, trol. på gapskullen	Sjögren, 1952
1625-1627	Uppförs nya läktare, bänkinredningen byggs ut	Hanspers, 1969 SvK, 1932
1651-1728	Utvidgning av fönsteröppningar	SvK, 1932
1664	Drabbades den nya spiran av blixtnedslag	Hanspers, 1969
1670	En ny orgel ersätter tidigare	Sjögren, 1952
1676-1680	Förnyelse av golven	Hanspers, 1969
1687	Kyrkans interiörer vitlimmas	Hanspers, 1969
1698-1699	Ombyggs orgelverket som flyttas till en särskild läktare över västra portalen. Arbeten utförda av J.H. Cahman. Principal om 608 pipor samt ryggpositiv	Hanspers, 1969; Sjögren, 1952
1700-talet	1713-1717: Ombyggnation. Ombyggnad och utvidgning av sakristian, bl.a. nya fönster, källare, öppen spis. Korskranket samt gapskullen rivs, altaret sänks till golvnivå, uppsättning av ny altartavla, triumfkrucifixet flyttas.	RAÄ/BBR Hanspers, 1969
1742	Flyttas dopfunten fr. västra omgången till främre norra pelaren.	RAÄ/BBR Hanspers, 1969
1750-tal	Gravkor uppförs i anslutning till sakristian, Sahlstedtska gravkoret	RAÄ/BBR Hanspers, 1969
1757-1765	Ny predikstol, 1757; nya bänkar, 1764-65	SvK, 1932
Omkr. 1800	Omläggning av tak, bl.a. kopparplåt på kyrktak och tornspira, även spånslagningar.	Ahlberg, 1996 Hanspers, 1969
1802	Söderström, Nordqvist: Nytt orgelverk, ny fasad, ombyggnad av orgelläktaren	Ahlberg, 1996 Hanspers, 1969; Sjögren, 1952
1807	Eldsvåda drabbar sakristian, tornet, spiran och klockorna, långhustaket, även fönster och dörrar.	Hanspers, 1969 SvK, 1932
1822 (klart)	Ny takläggning med järnplåt (takspån enligt SvK – Takspån ursprungligt takmaterial) på långhuset. Tornet; provisoriskt tak med lanternin, fram till 1914	
1810-tal	Restaurering av exteriörerna, förändring. Arkitekt J.W. Gerss Vapenhuset till södra ingången rivs	RAÄ/BBR SvK, 1932
1875	Åkerman & Lund: Ny orgel, verk och fasad. 21 stämmor. Orgeln installeras på nedre läktaren; troligen rivs övre läktaren	Sjögren, 1952
1877	Uppvärmning installeras i kyrkan	Hanspers, 1969
1914-1917	Ark. Axel Lindegren: Omfattande restaurering 1914-17. Ny tornspira, ny takryttare, ny takresning, nytt taklag, ny takbeläggning (skiffer på tjärade bräder), ändring av portalerna, nya dörrar, delvis nya fönster. Fasaderna putsas. Renovering av interiörerna, borttagning av de övre sidoläktarna på långsidorna, ny läktare framför gapskullen, ombyggnad av läktarna i väster, ändring i bänkinredning, nytt korskrank, triumfkrucifixet åter i korbågen, nya glasmålningar, ombyggnad av sakristian, omläggning av golven, gravhällar flyttas, framtagning av äldre väggmålningar. Ombyggnad orgel: Verk av Magnusson, ny orgelfasad av Lindegren	RAÄ/BBR Ahlberg, 1996 Hanspers, 1969 SvK, 1932 Sjögren, 1952
1918	Glasmålningar av O. Hjortzberg över korportalen	SvK, 1932
1966	Anskaffas nuvarande kororgel	Hanspers, 1969
1968	Förändring av interiörerna. Arkitekt K. von Schmalensee; konserv. B. & J. Bengtsson. Borttagning av de nedre sidoläktarna, ombyggnad av västläktaren som uppbär den stora orgeln. Under denna läktare upprättas nya utrymmen. Sakristian ombyggs invändigt. Större delen av inredningen i kyrkan målas brunröd. Restaurering av predikstol och altare.	RAÄ/BBR Ahlberg, 1996; Hanspers, 1969
1969	Ny orgel. Magnusson: Nytt orgelverk med ny fasad uppförs på den ombyggda läktaren i väster	Hanspers, 1969
1972	Tornspiran renoveras	Ahlberg, 1996
1982	Omputsning av murar	Ahlberg, 1996
1994-95	Yttre upprustning. Omputsning, avfärgning av puts, ny plåt (spiran)	Ahlberg, 1996
2000	Ombyggnad av utrymmena under och vid sidan av orgelläktaren. Borttagning av bänkarna i kyrkans sydvästra och nordvästra del samt av två främre bänkar. Ommålning av fönstren in- och utvändigt. Dopfunten flyttas till andra sidan av altaret, vid kororgeln. Nya tekniska utrymmen inreds under orgelläktaren.	Samfällighetens arkiv.